

TERVOLAN SEURAKUNNAN

YMPÄRISTÖOHJELMA 2025-2030

1 Sisällys

2 YLEISTÄ	3
3 KIRKKOHERRAN TERVEHDYS.....	4
4 YMPÄRISTÖDIPLOMI	5
5 TOIMINTA JA TALOUS	6
6 YMPÄRISTÖKASVATUS.....	9
7 MUSIIKKI KIRKON YMPÄRISTÖTYÖSSÄ	12
7.1 Ekologiset käytännötavat	13
8 MUSIIKKI KIRKON YMPÄRISTÖTYÖSSÄ	13
8.1 Ekologiset toimintatavat	13
8.2 Musiikki luomakunnan puolesta	13
8.3 Yhteistyö ja kasvatustyö.....	14
9 DIAKONIA TYÖN MERKITYS KIRKON YMPÄRISTÖTYÖSSÄ.....	14
9.1 Yhteisöllisyys ja osallisuus	15
9.2 Hengellinen ulottuvuus	15
10 JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS OSA HIILINEUTRAALISUUTTA	15
11 KEITTIÖT	17
12 KIINTEISTÖT	19
13 HAUTAUSMAAT- JA VIHERALUEET	20
14 METSÄT JA MUUT LUONNONALUEET	21
15 LIIKENNE.....	23

2 YLEISTÄ

Jeesus osoittaa luonnon ja luomakunnan kautta Jumalan hyvyyden, huolenpidon ja hengelliset totuudet. Luonto ei ole vain fyysinen ympäristö, vaan myös hengellinen opetusväline, joka auttaa ymmärtämään Jumalan valtakuntaa ja hänen rakkauttaan ihmisiä kohtaan.

Jeesus käytti usein luontoa ja luomakuntaa vertauksissaan opettaakseen hengellisiä totuuksia ja osoittaakseen Jumalan huolenpidon kaikesta luodusta. Matteus 13:31–32 *"Taivasten valtakunta on kuin sinapinsiemen, jonka mies kylvi peltoonsa. Se on pienin kaikista siemenistä, mutta kun se on kasvanut, se on suurempi kuin muut kasvit ja tulee puuksi"*

Hiilineutraali kirkko vuoteen 2030 mennessä – Tervolan seurakunnan ympäristöohjelma

Tervolan seurakunta asettaa kunnianhimoisena tavoitteena hiilineutraaliuden saavuttamisen vuoteen 2030 mennessä. Tämä ympäristöohjelma kattaa seurakunnan ympäristötavoitteet sekä konkreettiset toimenpiteet niiden saavuttamiseksi vuosina 2025–2030. Ympäristödiplomi, joka voidaan myöntää ulkopuolisen auditoijan toimesta viideksi vuodeksi kerrallaan, toimii ohjelman toteutuksen arvioinnin välineenä.

Ympäristökysymykset ovat keskeisiä seurakunnan toiminnassa. Eri tuotteilla on vaihtelevia ympäristövaikutuksia, ja hankintapäätöksillämme voimme merkittävästi vähentää ympäristön kuormitusta. Kiinteistöhallinnassa, rakentamisessa, metsien hoidossa ja jätehuollossa käytämme runsaasti luonnonvaroja. Huolehtimalla ympäristövaikutuksista voimme yhdessä pienentää hiilijalanjälkeämme. Kokonaisvaltainen ympäristöjärjestelmä tarjoaa meille selkeät raamit, joiden avulla voimme arvioida ja kehittää toimintaamme ympäristön näkökulmasta.

Tervolan, Kolarin ja Pellon seurakunnissa on yhteinen talouspäällikkö sekä kiinteistö- ja hautaustoimenpäällikkö. Jokaisessa seurakunnassa on tehty itsenäiset päätökset liittymisestä ympäristöjärjestelmään.

Tervolan seurakunnalla ei ole aiemmin ollut ympäristödiplomia, mutta ympäristökatselmuksen ja työpajan tuloksia hyödyntäen olemme laatineet ympäristöohjelman. Ympäristökatselmus on tehty 27.2.25. Katselmukseen sisältyi kahden päivän työpaja, jossa auditoija Anu Ainasoja perehdytti seurakunnan työntekijät ympäristödiplomi prosessiin. Ympäristöohjelma on laadittu Kirkon ympäristödiplomin käsikirjan mukaisesti, ja jatkuva ympäristövaikutusten seuranta sisältää sekä tavoitteiden seurannan että muuta seurantaa.

Tervolan seurakunnassa käytetään seuraavia indikaattoreita ympäristön seurannassa:

- Ajokilometrit
- Sähkönkulutus
- Vedenkulutus
- Kopiopaperin kulutus
- Etätyömahdollisuudet

Tervolan seurakunta sitoutuu Hiilineutraalikirkko 2030 -tavoitteisiin, ja toteutumista seurataan ympäristödiplomin vuosittaisessa tarkastuksessa. Väliauditointeja pidetään vähintään kerran vuodessa. Tavoitteenamme on vähentää hiilidioksidipäästöjä ja toimia aktiivisesti ympäristöasioissa kunnioittaen luontoa. Yhdessä voimme rakentaa kestävämpää tulevaisuutta.

Ympäristöohjelman toteutumisesta laaditaan vuosittain raportti, jonka kirkkoneuvosto hyväksyy. Tämä raportti auttaa seuraamaan edistystä ja kehittämään seurakunnan ympäristötoimia entistä vaikuttavammiksi.

3 KIRKKOHERRAN TERVEHDYS

Kirkon ympäristödiplomin saaminen edellyttää, että ympäristönäkökulma otetaan huomioon esimerkiksi rakentamisessa, maankäytössä, sijoittamisessa, hankinnoissa ja kasvatustyössä. Ympäristödiplomin teologisena perustana on Jumalan rakkaus luomaansa ihmistä ja luomakuntaa kohtaan. Tämä rakkaus velvoittaa jokaista toimimaan elämän varjelemiseksi.

Tavoitteena ei siis ole hakea imagon korotusta, vaan käyttää ympäristödiplomia työkaluna, jonka avulla otetaan kaikessa työssä ympäristönäkökulmat huomioon. Tämä tarkoittaa myös jatkuvaa kehittämistä. Samoin ympäristödiplomi työkaluna tuo kaikkeen työskentelyyn entistä kokonaisvaltaisemman tulokulman.

Ympäristödiplomin hakeminen on myös viesti. Se on toivon viesti ympäristöahdistusta, näköalattomuutta ja vieraantuneisuutta vastaan. Tämän toivon pohjana on usko ja luottamus Luojaan, jonka kädessä kaikki on, ja Luojan kutsu ihmiselle viljellä ja varjella luomakuntaa.

Kirkkoherra Sasa Lehtinen

4 YMPÄRISTÖDIPLOMI

Tervolan Seurakunnan tavoitteena on edistää ympäristötietoisuutta ja vastuullisuutta ottamalla käyttöön ympäristöystävällisiä käytäntöjä sekä omassa toiminnassaan että koko yhteisössä.

Tavoite: Ympäristöarvo tarkoittaa periaatteita ja asenteita, jotka ohjaavat yksilöiden, yhteisöjen ja organisaatioiden suhtautumista ympäristöön ja kestävään kehitykseen. Se sisältää vastuullisuuden luonnon ja luomakunnan suojelussa sekä tietoisuuden ympäristövaikutuksista.		
Toimenpide	Seuranta	Vastuuhenkilö
Seurakunnan verkkosivuille tiedotetaan ympäristöasioihin liittyvistä tavoitteista ja teoista.	2–4 krt/v	Kiinteistö- ja hautatoimenpällikkö Taloussihteeri Kirkkoherra

Seurakunnan ympäristötyön ajankohtaiset aiheet kerrotaan paikallislehdessä	1 krt/v	kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Taloussihteeri Kirkkoherra
Seurakuntien lehdissä kuvallinen ympäristöartikkeli	1–2 krt/v	kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Taloussihteeri

5 TOIMINTA JA TALOUS

Seurakunnan ydin on sen hengellinen toiminta, johon kuuluvat jumalanpalvelukset, messut, raamattupiirit ja muut uskonnolliset tilaisuudet.

Nämä toiminnot vaativat resursseja kuten tiloja, pappeja, muuta henkilökuntaa, musiikkia ja liturgisia tarvikkeita.

Ympäristöohjelmassa seurakunnan toiminta ja talous liittyvät toisiinsa tiiviisti, sillä ympäristötietoisuus ja kestävyysvaatimukset vaikuttavat sekä operatiiviseen toimintaan että taloudelliseen päätöksentekoon. Talouden hallinnan keskeiset näkökulmat tulevat ympäristöystävällisistä käytännöistä kuten energiatehokkuus, jätehuolto ja vedenkäyttö.

Talouden vastuullisuus hankinnoissa, hankitaan ympäristöystävällisiä, pitkäikäisiä hankintoja ja etsitään yhteistyömahdollisuutta ja kumppaneita

Tavoite: Ilmastoneutraali Tervolan seurakunta.		
Toimenpide:	Seuranta	Vastuuhenkilö

<p>Pyritään toteuttamaan ympäristöohjelman antama suunta ja lasketaan vuosittain indikaattoreiden antamat tulokset</p>	<p>Tulokset vuosittain Yhteenveto väliauditoinneissa</p>	<p>kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Taloussihteeri</p>
<p>Energia Perustuen analyysiin ja tuloksiin, toteutetaan energiansäästötoimia. Valaistus päivitetään energiatehokkaammaksi. Lämmityksen optimointi ja sähkön käytön vähentäminen. Ympäristöystävällisen sähkö käytön lisääminen.</p>	<p>Analyysit ja tulokset tuloksia käsitellään ympäristötyöryhmässä</p>	<p>Taloussihteeri kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö</p>
<p>Etätyö Etätyön kautta voi hoitaa hallinnollisia tehtäviä, kuten projektinhallintaa, budjetointia, aikataulusta, erilaisten ympäristöprojektien suunnittelua ja dokumentointia.</p>	<p>tunti/v</p>	<p>Taloussihteeri</p>
<p>Jäte Jätteiden vähentäminen auttaa vähentämään ympäristövaikutuksia, ilmastonmuutoksia ja tuottaa taloudellisia säästöjä</p>	<p>jättemäärä/v</p>	<p>kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö</p>
<p>Hankinta Kestävät hankinnat ovat ympäristövastuullista toimintaa.</p>	<p>määrä/ laatu/v</p>	<p>kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Taloussihteeri</p>
<p>Matkustaminen Seurakunta kannustaa jäseniä ja työntekijöitä valitsemaan kestävä matkustusvaihtoehdot aina kun se on mahdollista. Suositetaan joukkoliikennettä, kimpapakyytejä, pyöräilyä tai kävelyä.</p>	<p>määrä/v</p>	<p>kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Talouspäällikkö</p>

Seurakunnan ympäristön huomioiminen ja vastuullinen hankinta ovat keskeisiä tekijöitä ympäristövastuullisen toiminnan edistämässä ja seurakunnan arvojen tukemisessa. Tervolan seurakunta sitoutuu vähentämään ympäristövaikutuksiaan ja haluaa toimia esimerkkinä omalle yhteisölleen.

Tavoite: Ympäristön huomioiminen ja vastuullinen hankinta		
Toimenpide	Päivämäärä	Vastuuhenkilö
Hautausmaiden käyttösuunnitelma	30.9.25	Kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö
Hautausmaiden hoitosuunnitelma Hautausmaiden, kiinteistöjen ja niiden ympäristön kehittäminen on tärkeä osa ympäristövastuullisuutta. Tämän prosessin aikana otetaan huomioon useita keskeisiä tekijöitä, kuten ympäristötiedon jakaminen, kestävät tuotteet ja palvelut, hankintastrategia, hallinta, esteettömyys, energiatehokkuus ja luonnon monimuotoisuus.	15.10.25	Kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Kirkkoherra kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö Taloussihteeri
Suuret hankinnat, joissa otetaan huomioon ympäristökriteerit, ovat keskeinen osa seurakunnan ympäristöohjelmaa. Ympäristöohjelmaan sisältyvät kriteerit ohjaavat seurakunnan toimintaa kohti vastuullisuutta ja auttavat saavuttamaan ympäristötavoitteita. Seurakunta sitoutuu valitsemaan kestävästä kehitystä edistäviä tuotteita ja palveluja, mikä vähentää ympäristövaikutuksia ja tukee vastuullista kuluttamista. Ympäristökriteerien säännöllinen seuranta varmistaa, että hankintatoimiin liittyvät päätökset perustuvat kestävästä kehityksen periaatteisiin.		Taloussihteeri

6 YMPÄRISTÖKASVATUS

Raamatun luomiskertomus tarjoaa syvällisiä näkökulmia ympäristöasioihin. Se voi rohkaista seurakuntaa pohtimaan, miten heidän hengelliset uskomuksensa voivat inspiroida heitä toimimaan ympäristön hyväksi.

Tervolassa seurakunnalla toteutetaan ympäristökasvatusta lasten kerhotiloissa, rippikouluissa ja nuorten aikuisten parissa. Kausityöntekijät perehdytetään seurakunnan työelämään.

Ympäristökasvatus on tärkeä osa seurakunnan toimintaa, ja sen integroiminen ympäristöohjelmaan voi merkittävästi edistää ympäristötietoisuutta seurakuntalaisten keskuudessa. Seurakunta voi kehittää opetusmateriaaleja, jotka käsittelevät ympäristövastuullisuutta, käyttäen hyväkseen Raamatun opetuksia ja muita hengellisiä lähteitä. Tämä voi auttaa seurakuntalaisia ymmärtämään, miten heidän uskomuksensa liittyvät ympäristön suojelemiseen.

Rippikoulu- ja lastenleireillä osa opetuksesta tapahtuu ulkona, esimerkiksi virsivaellus, rukouspolku, Nooan arkki, luomisen 6 päivää. Ennen luontoon lähtemistä lapsille ja nuorille kerrotaan säännöt luonnossa liikkumiseen. Lasten ja nuorten kanssa toimiessa ympäristön kuormittaminen otetaan huomioon mm. roskien lajittelulla, askartelumateriaalien valinnalla sekä kierrätettävillä ja kestävillä tarvikkeilla (käsipyyhepaperit on lasten kerhohuoneessa vaihdettu pyyhkeisiin ja kertakäyttöastioista on luovuttu toimintailoissa ja leireillä).

Meillä rippikoululaiset ja isokset toteuttaa koko ajan vihreää riparia. Pohjoisessa ollaan koko ajan luonnon keskellä.

Rikkaat ja köyhät oppitunti

Oppitunti toteutetaan päiväjuoman yhteydessä.

Arvonta: Rippikoululaisille ja ohjaajille jaetaan arpaliput. 15–20 % arpalipukkeista oikeuttaa ns. ”rikkaiden pöytään”. Loput ovat ”köyhiä”.

Erillinen tila, jossa pöydät ”katettuna”: ”Rikkaat” siirtyvät ensin tilaan, jossa on yksi hienosti katettu pöytä ja paljon herkkuja. ”Köyhät” saapuvat tilaan hetken kuluttua ja menevät pöytiin, joissa on vettä ja näkkileivän muruja.

Isokset ja ohjaajat ovat ”köyhien” pöydissä keskustelemassa ja seurailemassa tilanteita. ”Rikkaille” tarjoillaan koko ajan pientä purtavaa (kahvia, teetä, limsaa, keksejä, karkkia jne.). ”Köyhät” jakavat pöydissä olevan veden ja muruset keskenään.

Lopuksi opetus, jossa keskustelemme epätasa-arvosta ja kaiken hyvän epätasaisesta jaosta. Tunnilla päästään elämään konkreettisesti todeksi, miten paljon maailmassa on vähempivaraaisia ja miten me kaikki kuulumme oikeasti ”rikkaiden” pöytään. Opetukselle ja mahdolliselle keskustelulle on hyvä varata tarpeeksi aikaa.

Donkkis-ilta

Tervolan seurakunnassa on myös lahjoituksin saatu donkkis-aasi, joka on aikanaan ostettu ja tuunattu donkkis-aasiksi. Vapaaehtoistyöntekijä on tehnyt donkkis-aasille puvun ja pieniä pehmoaseja, joita jaetaan donkkis-illassa. Donkkis on toiminnallinen ja opetuksellinen ilta, jossa on opetusta aluksi, sitten toimintapisteitä ja lopuksi vielä arvontoja ja palkintojen jako. Iltaan kuuluu iltapala, nyttäriperiaatteella, laulua, rukousta, Raamatun opetusta, käsinukke Saku ja Ruut- nuket pohtivat kysymyksiä, johon pappi sitten vastaa eli opettaa. Toimintapisteet yleensä tukevat opetusta, ovat erilaisia illasta riippuen, (voi olla esimerkiksi gurling, pallon heittäminen, visailuja, kolikon upotusta vesilasiin) kasvomaalauksen jokainen saa, kunhan vain joku saadaan maalaamaan. Ilta kestää kaksi tuntia ja vapaaehtoisia tarvitaan useampi joka ilta, Nuorisotyöntekijä on isosten kanssa mukana ja jatkavat illan jälkeen sitten leirille.

Kuva1 ja 2. Käsinnuket Saku ja Ruut Donkkis-aasin selässä

Luonnonmateriaalit ja kierrätysmateriaalit ovat askartelutarvikkeina mahdollisimman suuressa osassa. Luominen ja siihen liittyvä ihmisen vastuu luomakunnasta on aiheena vuosittain. Ulkoilua on kerhotoiminnassa silloin tällöin, leireillä päivittäin. Lasten kanssa myös istutetaan vuosittain eri kasveja. Naisten illoista osa pidetään ulkona, on mm. käyty Kätkävaaran luontoreitti ja kuntopolulla. Ruokailuissa pyritään käyttämään lähiruokaa mutta ainakin kotimaista, siltä osin kuin se on mahdollista.

-

Tavoite: Ympäristöarvot kasvatuksessa		Vastuuhenkilö
Toimenpide	Päivämäärä	Vastuuhenkilö
Ympäristökasvatussuunnitelma. Laaditaan kristillisen ympäristökasvatuksen suunnitelma yhdessä työntekijöiden kanssa.	Suunnitelma 2025	Kiinteistö- ja hautatoimen päällikkö Taloussihteeri Hengellisen työntekijät
Tavoite: Ympäristön hyödyntäminen toimintaympäristössä		

<i>Toimenpide:</i>	Seuranta	Vastuhenkilö
<i>Järjestetään hartaustilaisuuksia ja jumalanpalveluksia luonnossa kaiken ikäisille ja myös esteettömiä tilaisuuksia</i>	2025–2030	kirkkoherra pastori
<i>Osallistutaan ympäristötapahtumiin ja -kampanjoihin toisten kirkkojen, uskontojen, ympäristöjärjestöjen ja kumppanien kanssa</i>	2025–2030	kirkkoherra pastori muut
<i>Listataan hiljaisuuden paikat, metsäkirkot ja luontopolut kartalle.</i>	2025–2030	
Uusien seurakuntalaisten tervetuloitus tapahtuen lähiluonnossa pienen tarjoilun kera	2025–2030	kirkkoherra
Tavoite: Hyvinvoinnin edistäminen		
<i>Toimenpide:</i>	Seuranta	
Järjestetään erilaisia retkiä luontoon. Pidetään luontoaiheisia teemapäiviä. Kannustetaan seurakuntalaisia lähtemään luontoon erilaisille retkille ja aktiviteeteille.	Vuosittain 2–3 krt /v	Oman työalueen vastuhenkilöt
Järjestetään retkiä myös esteettömiä lähiluontoon kaikenikäisille. Järjestetään myös erityislapsille ja nuorille, aikuisille ja eläkeläisille erilaista ohjelmaa luonnon keskellä. Järjestetään retkiä ja toimintaa toiseen seurakuntaan.	väh.1 krt/v	pastori lapsi/nuorisotyöntekijä/ diakonityöntekijä

7 MUSIIKKI KIRKON YMPÄRISTÖTYÖSSÄ

Musiikilla on tärkeä rooli seurakunnan elämässä, ja myös sillä voidaan tukea kirkon ympäristövastuuta ja hiilineutraali 2030-tavoitteita. Seurakunnan musiikkitoiminnassa huomioidaan ympäristönäkökulmat seuraavin tavoin:

7.1 Ekologiset käytäntötavat

Käytetään pitkäikäisiä ja huollettavia instrumentteja.

8 MUSIIKKI KIRKON YMPÄRISTÖTYÖSSÄ

Musiikilla on tärkeä rooli seurakunnan elämässä, ja myös sillä voidaan tukea kirkon ympäristövastuuta ja hiilineutraali 2030-tavoitteita. Seurakunnan musiikkitoiminnassa huomioidaan ympäristönäkökulmiaseuraavilla tavoilla:

8.1 Ekologiset toimintatavat

Käytetään pitkäikäisiä, huollettavia instrumentteja. Hankitaan laadukkaita laitteita, jotka kestävät pitkään ja kuluttavat vähemmän energiaa.

Harjoituksissa ja konserteissa kiinnitetään huomiota tilojen energiankulutukseen ja käytetään tiloja energiatehokkaasti. Laitteiden sammuttaminen, heti käytön jälkeen säästää energiaa.

Vahvistimet, mikserit, valot ja äänentoistolaitteet kuluttavat sähköä. Näissä voi suosia, energiatehokkaita laitteita, led-valaistusta vanhojen hehkulamppujen sijaan

8.2 Musiikki luomakunnan puolesta

Otetaan käyttöön luonnon kunnioittamista ja luomakunnan kauneutta korostavia virsiä ja hengellisiä lauluja erityisesti Luomakunnan sunnuntaina ja muissa teemajumalanpalveluksissa.

Luomakunnan sunnuntaina käytetään aina luonnosta kertovia virsiä. Tervolan seurakunnassa juhannuksena on perinteinen maakirkko Rynäsen-niemen karavaanialueella, missä luontoteema on virsien ja laulujen muodossa esillä.

8.3 Yhteistyö ja kasvatustyö

Musiikkityö tekee yhteistyötä ympäristötyöryhmän kanssa ja osallistuu ympäristötahtumiin, kuten siivoustalkoisiin, ulkohartauksiin ja retkiin musiikin keinoin. Rippikoulussa tehdään kesäryhmän kanssa virsivaelluksia. Merkitään nauhoilla Törmävaaran maastoon 1–2 km pitkä reitti, jossa on neljä virsirastia. Rippikoululaiset kulkevat reitin oman ryhmänsä ja isosen kanssa. Heillä on mukanaan virsikirja ja moniste, mihin kirjoitetaan vastaukset.

Tervolan seurakunnassa rippikoulutyössä on hyödynnetty myös käytöstä poistettuja rikkiäisiä virsikirjoja tekemällä niistä lasten kanssa taittelemalla enkeleitä.

Musiikkitoiminta tukee seurakunnan kokonaisvaltaista ympäristötyötä ja tarjoaa ihmisille elämyksellisen tavan pysähtyä, hiljentyä ja rakentaa yhteyttä luomakuntaan.

9 DIAKONIATYÖN MERKITYS KIRKON YMPÄRISTÖTYÖSSÄ

Diakoniatyö on kirkon perustehtävä, jonka ytimessä on lähimmäisen rakastaminen, heikoimmassa asemassa olevien tukeminen ja oikeudenmukaisuuden edistäminen. Diakoniatyö liittyy kiinteästi myös ympäristövastuuseen, sillä ilmastonmuutoksen ja luontokadon seuraukset kohdistuvat usein juuri kaikkein haavoittuvimpiin. Diakonia tekee näkyväksi sen, että ympäristökysymykset ovat myös sosiaalisia ja hengellisiä kysymyksiä.

Diakoniatyö tuo esiin ilmasto- ja ympäristökriisien vaikutukset ihmisten arkeen: esimerkiksi energiaköyhyys, ruuan hinnan nousu tai terveydelliset ongelmat.

Seurakunta voi tukea ihmisiä kohti kestävämpää ja edullisempaa elämäntapaa jakamalla tietoa, järjestämällä kursseja tai tukemalla arjen valintoja (esim. kierrätys, ruuan säilyttäminen, hävikin vähentäminen).

Diakonia edistää sosiaalisesti oikeudenmukaisia ratkaisuja ympäristöasioissa ja toimii niiden puolestapuhujana.

9.1 Yhteisöllisyys ja osallisuus

Ympäristövastuulliset toimintamuodot voidaan yhdistää diakoniatyöhön. Tervolan seurakunnalla on tavoitteena lisätä ja laajentaa erilaisin tapahtumin hyvää diakonia -työtä esim. järjestetään yhteisruokailuja, vaatteiden vaihtopäiviä, kierrätystapahtumia tai viljelylaatikkoprojekteja.

Diakoniatyö kutsuu mukaan myös niitä, jotka voivat muuten jäädä sivuun ympäristökeskustelusta – yhdessä tekeminen lisää osallisuutta ja merkityksellisyyttä.

Ympäristöystävälliset käytännöt diakoniatyössä voivat olla konkreettisia ja helposti toteutettavia.

9.2 Hengellinen ulottuvuus

Diakoniatyö voi tukea luontosuhteen vahvistumista esimerkiksi sielunhoidossa, ulkoilutapahtumissa tai luontohartauksissa.

Luomakunnan suojele ja lähimmäisenrakkaus kulkevat käsi kädessä – molemmat nousevat kristillisestä etiikasta ja toivon sanomasta.

Diakoniassa ympäristökysymykset voidaan nähdä osana koko luomakunnan hyvinvointia, jossa ihminen ei ole irrallinen vaan vastuullinen osa Jumalan luomaa maailmaa.

10 JÄTEHUOLTO JA KIERTOTALOUS OSA HIILINEUTRAALISUUTTA

Kokonaisuudessaan seurakunnan jätehuolto ja kiertotalous ovat keskeisiä osia hiilineutraalisuuden saavuttamisessa, ja niiden toteuttaminen vahvistaa yhteisön sitoutumista kestävään kehitykseen ja ympäristön suojeeluun. Seuraavilla toimilla voimme tukea seurakunnan tavoitteita kohti hiilineutraalisuutta.

Jätteet: Seurakunta voi kartoittaa toimintansa jätevirrat ja kehittää strategioita jätteen vähentämiseksi. Tämä voi olla esimerkiksi kertakäyttöisten tuotteiden käytön vähentämistä ja kestävien vaihtoehtojen suosimista tilaisuuksissa ja tapahtumissa. Jäte pilkotaan niin pieneksi, että sekajäteastiaan menee mahdollisimman vähän.

Hautausmaalle lisää informaatioita jätteen kierrätyksestä, kehitetään biologisen jätteen varastointia.

Kierrätys: Seurakunta järjestää kierrätysohjelmia ja -kampanjoita, jotka kannustavat seurakuntalaisia kierrättämään materiaaleja, kuten paperia, muovia ja lasia. Kierrätyspisteiden ja -astioiden sijoittaminen seurakunnan tiloihin helpottaa tätä prosessia.

Kompostointi: Seurakunta on ottanut käyttöön kompostointijärjestelmiä, joissa orgaaniset jätteet, kuten ruoantähteet, voidaan käsitellä. Kompostointi ei ainoastaan vähennä kaatopaikalle menevää jätettä, vaan se tuottaa myös arvokasta kompostia, jota voidaan käyttää seurakunnan puutarhoissa tai ympäröivällä alueella.

Uudelleenkäyttö: Seurakunta voi edistää tavaroiden ja materiaalien uudelleenkäyttöä, esimerkiksi järjestämällä vaihtotapahtumia tai lahjoituksia. Tällöin seurakuntalaiset voivat antaa eteenpäin tarpeettomia esineitä ja saada käyttöönsä uusia, toisilta saatuja tavaroita.

Kirpputori: Tervolan seurakunnalla on oma kirpputori, jota pidetään yllä vapaaehtoisten toimin. Kirpputori on avoinna aina arkisin. Kirpputoritavarat on saatu lahjoituksilla.

Lahjoitukset: Seurakunta voi tehdä yhteistyötä paikallisten hyväntekeväisyysjärjestöjen kanssa ja lahjoittaa ylimääräisiä tavaroita tai ruokia niille, jotka niitä tarvitsevat. Tämä voi vähentää jätettä ja auttaa tukemaan heikommassa asemassa olevia.

Kiertotalouden periaatteet hankinnoissa: Seurakunta ottaa kiertotalouden periaatteet huomioon hankinnoissaan, valitsemalla kestäviä ja ympäristöystävällisiä tuotteita. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi paikallisten ja ekologisten tuotteiden suosimista tai kestävien materiaalien käyttöä rakennus- ja remonttihankeissa. Myös leasingia suositaan.

Tietoisuuden lisääminen: Seurakunta voi järjestää koulutuksia ja tietoisuuskampanjoita, joissa korostetaan kiertotalouden merkitystä ja kannustetaan seurakuntalaisia osallistumaan jätehuollon ja kiertotalouden käytäntöihin.

Tavoite: Kiertotalous		
Toimenpide:	Seuranta	Vastuhenkilö
Kierrätetään kalusteita ja tarvikkeita yksiköiden välillä. Sisällytetään kiertotalouden periaatteet hankintoihin ja toimintoihin.	2025–2030	Taloussihteeri Kirkkoherra
Tehostetaan kierrätystä, kiertotaloutta, ostetaan leasingillä	2025–2030	Taloussihteeri Kirkkoherra
Tavoite: Jätehuollon parantaminen		Kiinteistöpäällikkö
Toimenpide:		
Hautausmailla on ohjeet hautakenttien ja muun jätteen lajittelusta. Parannetaan ohjeistusta.	2025	Seurakunnan- työntekijät
Nimitetään jätehuoltovastaava, järjestetään koulutusta.	2025	kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö
Jätehuoltosuunnitelma	2025–2026	kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö

11 KEITTIÖT

Varmistetaan, että raaka-aineet hankitaan paikallisilta tuottajilta ja että ne ovat mahdollisimman usein luomua tai kausiluonteisia. Tämä vähentää kuljetuksen aiheuttamia päästöjä ja tukee paikallista taloutta.

Lisätään kasvisruokien osuutta tarjonnassa.

Kehitetään käytäntöjä, jotka vähentävät ruokahävikkiä ja jätteiden määrää. Tämä sisältää kompostointia, jätteiden lajittelua sekä kierrätettävien materiaalien tehokasta käyttöä. Lisätään keräysastiat eri toimipisteisiin.

Huolehditaan, että keittiössä käytettävät laitteet ovat energiatehokkaita ja että valaistus ja lämmitys on optimoitu energiansäästön maksimoimiseksi. Seurataan ja vähennetään veden käyttöä keittiössä.

Koulutetaan henkilökuntaa ympäristöystävällisistä käytännöistä ja kannustetaan heitä osallistumaan ympäristödiplomin tavoitteiden saavuttamiseen. Tietoisuuden lisääminen henkilökunnan keskuudessa parantaa sitoutumista ympäristötavoitteisiin.

Tehdään yhteistyötä paikallisten organisaatioiden ja yritysten kanssa ympäristötavoitteiden edistämiseksi. Yhteiset projektit auttavat jakamaan parhaita käytäntöjä ja resursseja. Tunnistetaan parannuskohteita ja tuodaan niitä esille.

Tavoite: Ympäristön kuormituksen väheneminen		
Toimenpide:	Seuranta	Vastuuhenkilö
Siirrytään kokonaan ympäristömerkittyihin tuotteisiin. Emme käytä kertakäyttötuotteita, vain poikkeustilanteissa.	2025–2030	Henkilöstö
Tavoite: Hiilijalanjäljen pienentäminen	Seuranta	Vastuuhenkilö
Tilattaessa ruokia käytetään lähiruokia ja kasvispitoisia ruokia. Käytetään ympäristömerkittyjä siivoustuotteita Lisätään kompostoitavalle jätteelle oma lajitteluastia keittiöön Tervola ”reilun kaupan seurakunta” tavoitteena	2025–2030	Koko seurakunta

12 KIINTEISTÖT

Tervolan seurakunnalla on 2 kirkkoa, seurakuntatalo, pappila, Marilan vuokratalot ja Törmävaaran leirikeskus. Kirkoissa ei pidetä talvisin toimituksia vaan toimitukset pidetään seurakuntatalossa.

Kuva 3 ja 4. Tervolan vanha kirkko (rakennettu 1687-1689) ja Tervolan Iso kirkko (rakennettu 1861–1864)

Seurakunnan rakennuksia koskevat perustiedot löytyvät Basis-rekisteristä.

Tavoite:		
Toimenpide: Dokumentointi	Päivämäärä	Vastuhenkilö
Rakennusten tiedot Basis-rekisteriin	2026	Taloussihteri
Dokumentointi rakennuksen korjauksista ja huolloista sähköiseen järjestelmään.		Kiinteistö- ja hautatoimenpällikkö

Tavoite: Havaitut ongelmat kiinteistöissä		
Toimenpide:	Seuranta	Vastuuhenkilö
Toimenpide: Kiinteistöjä tarkistetaan viikoittain ja havaitut ongelmat korjataan	2025–2030 -	Henkilökunta Kiinteistöpäällikkö, taloussih-teeri
Tavoite: Energian säästö		
Toimenpide:	Seuranta	Vastuuhenkilö
Kiinteistöjen energiatehokkuuden parantaminen. uudelleenkäyttö/myynti/vuokraus Energiakatselmus ja ilmastointilaitteiden tarkistus ja huolto.	2025–2030 2025	Taloussih-teeri kiinteistö- ja hautatoimen-päällikkö

13 HAUTAUSMAAT- JA VIHERALUEET

Hautausmaiden ja viheralueiden kehittäminen kestäväksi on tärkeä askel ympäristön suojelemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. Myös hautausmaan ilmeen ja ilmapiirin saaminen kauniiksi ja rauhalliseksi on tärkeää, koska sillä voidaan saada ympäristö missä vierailija voi rauhoittua ja muistaa rakkaitaan.

Tervolan seurakunnalla on pappila, joka sijaitsee luonnonkauniilla Kemijoen rannalla, pihapiirissä on kauniita istutuksia ja ranta-alueelle ollaan tekemässä lammasaitausta. Kesällä 2025 rantaan tuodaan lampaat. Lampaat hoitavat pappilan pihapiiriä ekologisesti.

Viheralueidelle tehdään puuvartisten ja ruohovartisten kasvien inventointi ja myös viheraluesuunnitelma, jossa voidaan lisätä viihtyvyyttä istuttamalla lisää puita ja pensaita. Poimintapello perustetaan hautausmaan läheiselle alueelle. Tarkoituksena on,

että sieltä voi poimia kukkia rakkaiden haudoille ja myös messuihin ja muihin tilaisuuksiin.

Seurakunta järjestää ideariihen 20.5.2025 klo 18–20, aiheena on kirkon ympäristö ja sen ideoiminen viihtyisämmäksi. Tapahtumasta ilmoitetaan paikallislehdessä ja somessa. Sinne ovat kaikki tervetulleita.

Tavoite: Luonnon monimuotoisuuden tukeminen		
Toimenpide:	Päivämäärä	Vastuhenkilö
Tervolan hautausmailla on vuosien varrella kaadettu puita hautausmailta ja uusia ei ole istutettu, istutamme 2025 monilajistollista puuta hautausmaalle. Teemme poimintapellon. Ideariihi 20.5.25. Teemana ympäristö Tervolan kirkkojen ympäristöt.	2025	kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö
Tavoite ja toimenpide:		
Tavoite on saada hautausmaasta viihtyisä ja rauhoittava paikka missä voi hiljentyä. Vaarallisten puiden poisto ja uusien puiden istutusta.	2025–2026	Taloussihteeri Kiinteistö- ja hautatoimenpäällikkö suntio, puutarhuri

14 METSÄT JA MUUT LUONNONALUEET

Seurakunnan omistamilla ja hallinnoimilla metsä- ja luonnonalueilla on tärkeä rooli sekä kirkon ympäristövastuussa että hiilineutraalisuustavoitteiden saavuttamisessa.

Metsät toimivat hiilinieluinä ja tarjoavat elintilaa monimuotoiselle lajistolle. Ne ovat myös merkittäviä virkistys- ja hiljentymisalueita seurakuntalaisille

Tervolan seurakunnalla on metsänhoitoyhdistys Länsi-Pohja ry:n laatima metsäsuunnitelma vuosille 2019–2028. Metsäsuunnitelma antaa vankan pohjan metsäomaisuuden hoitoon ja se arvonmääritykseen.

Metsät tärkeitä hiilinielujä, ja seurakunta voi edistää metsien säilyttämistä ja hoitoa hiilijalanjäljen pienentämiseksi. Metsät ovat PEFC- sertifoituja.

Tavoite: Metsien monimuotoisuuden turvaaminen ja vastuullinen tuotto		
Toimenpide: Metsänhoitosuunnitelma	Seuranta	Vastuuhenkilö
Toteutetaan metsänhoitosuunnitelmaa	2019–2028	Metsätyöryhmä
Vastuullinen tuotto		Taloussihteri

Tervolan seurakunta on asettanut tavoitteita seuraavalle diplomikaudelle:

1. Metsien hoito ja luonnon monimuotoisuus

Siirrytään jatkuvan kasvatuksen metsänhoitomenetelmiin aina kun mahdollista.

Vältetään avohakkuita seurakunnan omistamilla mailla, ellei luonnonhoidollinen tai turvallisuussyistä perusteltua.

Lisätään lahopuun määrää ja säästetään vanhoja ja monimuotoisuudelle tärkeitä puita (esim. haavat, järeät kuuset).

Kartoitetaan luonnon monimuotoisuudeltaan arvokkaat kohteet ja suojellaan ne seurakunnan päätöksellä.

2. Hiilinielujen vahvistaminen

Lasketaan metsäalueiden nykyiset hiilinielut ja seurataan niiden kehittymistä.

Istutetaan uusia puita ja luonnonkasvillisuutta erityisesti alueilla, joilla metsän rakenne on yksipuolinen tai altis ilmatoriskeille.

Pyritään välttämään turvemaiden ojituksia ja ennallistetaan mahdollisuuksien mukaan kuivatettuja soita.

3. Yhteys seurakuntalaisiin ja viestintä

Järjestetään retkiä ja talkoita metsissä osana ympäristökasvatusta ja yhteisöllisyyttä. Viestitään avoimesti metsien hoitolinjoista ja tavoitteista, esimerkiksi seurakunnan verkkosivuilla ja tiedotteissa.

Luodaan tai ylläpidetään polkuverkostoa ja luontopolkuja, joissa tarjotaan hiljentymisen ja luonnon kokemisen mahdollisuuksia.

4. Yhteistyö ja asiantuntijatuki

Tehdään yhteistyötä asiantuntijatahojen, kuten Metsähallituksen, Luonnonvarakeskuksen tai ympäristöjärjestöjen kanssa suunnitelmien laatimisessa ja toteutuksessa.

15 LIIKENNE

Kestävä liikkuminen auttaa vähentämään ympäristövaikutuksia. Samalla se edistää terveyttä, yhteisöllisyyttä ja taloudellista säästöä. Pyritään edistämään kimppakyytien käyttöä. Teams-yhteys mahdollistaa videokokoukset ja etäyhteistyön, mikä vähentää tarvetta matkustaa kokouksiin tai tapahtumiin. Tämä voi säästää huomattavasti matkakuluissa, kuten lentolipuissa, majoituksessa ja päivärahoissa.

Kannustetaan työntekijöitä polkupyöräkäyttöön. Tervolan seurakunnassa on otettu käyttöön polkupyörä etu, jos työntekijä haluaa hankkia polkupyörän.

Toimenpide:	Seuranta	Vastuhenkilö
Kimppakyydit: Aina kun on mahdollista		Jokainen ottaa vastuun tästä
Kokousten järjestäminen sähköisesti työryhmien kanssa	Kerrat/v	Taloussihteeri Kirkkoherra

